

УДК 657

Гандзюк О.В.

аспірант кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

У статті розглянуто інформаційне та організаційно-методичне забезпечення аналізу фінансової звітності на прикладі будівельних підприємств України для найбільш повного врахування запитів зацікавлених користувачів. Визначено, що при здійсненні аналізу фінансової звітності будівельного підприємства необхідно враховувати його організаційно-технологічні особливості, а також постійну зміну впливу факторів зовнішнього середовища, які безпосередньо впливають на склад та структуру фінансової звітності. Надано рекомендації щодо узагальнення та представлення результатів аналізу звітності, зокрема із застосуванням інтерактивних аналітичних панелей, що сприятиме підвищенню рівня інформаційного забезпечення менеджерів для прийняття ефективних управлінських рішень.

Ключові слова: будівельні підприємства, аналіз, фінансова звітність, користувачі, управлінські рішення, інформаційне забезпечення, інтерактивні аналітичні панелі.

ИНФОРМАЦИОННОЕ И ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ АНАЛИЗА ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ

Гандзюк О.В.

В статье рассмотрены информационное и организационно-методическое обеспечение анализа финансовой отчетности на примере строительных предприятий Украины для наиболее полного учета запросов заинтересованных пользователей. Определено, что при осуществлении анализа финансовой отчетности строительного предприятия необходимо учитывать его организационно-технологические особенности, а также постоянное изменение влияния факторов внешней среды, которые непосредственно влияют на состав и структуру финансовой отчетности. Даны рекомендации по обобщению и представлению результатов анализа отчетности, в том числе с применением интерактивных аналитических панелей, что будет способствовать повышению уровня информационного обеспечения менеджеров для принятия эффективных управленческих решений.

Ключевые слова: строительные предприятия, анализ, финансовая отчетность, пользователи, управленческие решения, информационное обеспечение, интерактивные аналитические панели.

INFORMATION, ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF FINANCIAL STATEMENT ANALYSIS

Gandzyk O.

In the article considered the information, organizational and methodological support analysis of financial statements by the example of construction companies Ukraine. The aim of article is to study and improve the informational, organizational and methodological provision of financial statement analysis

for construction companies to fully take into account requests of interested users. Determined that when assessing the financial statements of the construction firm must consider organizational and technological features, and constant change impact of environmental factors that directly affect the composition and structure of financial statements. The recommendations for summarizing and presenting results of analysis reports, including the use of interactive analytical panels that will increase the level of information management software for effective management decisions.

Keywords: construction companies, analysis, financial reporting, users, management decisions, information support, interactive analytical panels.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання, ефективне функціонування менеджменту будівельних підприємств передбачає формування та підтримку оптимальної структури фінансових ресурсів, які б дали йому змогу забезпечувати фінансову стійкість, платоспроможність та отримувати максимально можливий прибуток. Визначити сукупність параметрів фінансового стану підприємства та результатів його діяльності, дослідити вплив чинників зовнішнього середовища, з метою оцінки майбутніх умов функціонування, дозволяє використання інформації фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження теоретичних та практичних аспектів формування звітності, аналізу та прогнозуванню її показників, висвітлено у працях багатьох вітчизняних авторів: Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, О.О. Гуменюк, Г.М. Давидова, В.А. Дерія, З.-М. В. Задорожного, Л.М. Кіндрацької, Є.В. Мниха, Л.В. Нападовської, П.Р. Пуцентейла, А.М. Стельмашука, Л.І. Федоришиної, П.Я. Хомина, В.Г. Швеця, та ін. Крім того, проблеми звітності, процедури її складання та аналізу в умовах ринкової економіки досить повно висвітлені в працях вчених країн близького і далекого зарубіжжя: Є.В. Бріггема, Л.В. Іоніда, Е. Хелфера, Л.С. Соколова, Г.Г. Кірейцева, Р.С. Сейфуліна, К.Ю. Циганкова тощо. Їх досягнення стали основою для удосконалення звітності та методики її аналізу.

Однак вивчення наукових праць з цієї проблеми дало змогу зробити висновок про те, що на сьогодні існує велика кількість недостатньо вивчених та неузгоджених питань щодо використання звітності як інформаційної бази аналізу фінансового стану саме будівельних підприємств, як однієї з найбільш важливих галузей економіки України. Саме тому виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення досліджень, спрямованих на удосконалення методики аналізу звітності будівельних підприємств та забезпечення адекватності його результатів вимогам зацікавлених користувачів для обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Мета статті. Метою даної статті є вивчення та удосконалення інформаційного, організаційного та методичного забезпечення аналізу фінансової звітності будівельних підприємств для найбільш повного врахування запитів зацікавлених користувачів.

Виклад основних результатів дослідження. Під аналізом фінансової звітності, як зазначає професор А.М. Стельмашук, розуміють висвітлення взаємозв'язків та взаємозалежності між різними показниками його фінансово-господарської діяльності, що представлені у звітності [5]. Зовнішніми та внутрішніми користувачами визначається мета аналізу звітності, яка передбачає оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства, перспективи його розвитку, формує завдання та основні напрямки аналізу.

Будівництво вважається однією з провідних галузей, що впливає на розвиток матеріальної бази всього виробничого потенціалу країни. Вирішуючи масштабні економічні завдання, будівельна галузь стимулює розробку і впровадження оптимальних технічних, технологічних і організаційних рішень, які мають мультиплікативний ефект для всієї економіки. З урахуванням подальшого комплексного економічного розвитку областей та районів України, у контексті реформи децентралізації, забезпечення повного виконання обсягів будівельно-монтажних робіт географія

галузі постійно розширюватиметься. Дана галузь вітчизняної економіки є достатньо капітало-місткою і суттєво залежить від активності інвестиційної діяльності та залучених інвестицій.

Досліджуючи інвестиційну привабливість будівництва, Т.М. Винник, зазначає, що існує тісний взаємозв'язок між параметрами інвестиційної привабливості галузі та рівнем ефективності діяльності, адже чим більша зацікавленість безпосередніх інвесторів у реалізації проектів та привабливіший інвестиційний клімат, тим більші обсяги виготовленої будівельними підприємствами продукції та кращі показники їх діяльності [1, с. 240].

Господарська діяльність підприємств будівельної галузі характеризується низкою організаційно-технологічних особливостей, які здійснюють суттєвий вплив на організацію бухгалтерського обліку та формування облікової звітності. Професор З.-М.В. Задорожний до особливостей будівельного галузі відносить довго тривалість будівництва, участь у будівництві генпідрядник і субпідрядних організацій, переважно індивідуальний і дрібносерійний характер виробництва, рухомість структурних підрозділів і самих організацій, нерухомість будівельної продукції, різні способи ведення робіт, територіальна розпорошеність об'єктів, залежність від природних факторів [3, с. 17]. Тому, відповідно до організаційно-технологічних особливостей, важливо зазначити, що успішність розвитку цього бізнесу залежить від наявності найбільш ліквідних активів, швидкості оборотності запасів, дебіторської заборгованості, раціонального розподілу власного і позикового капіталу, залучення та своєчасного погашення позикових коштів. При здійсненні аналізу необхідно також враховувати, що відбувається постійна зміна впливу факторів зовнішнього середовища, які впливають на склад та структуру фінансової звітності.

Для проведення ефективного аналізу фінансової звітності підприємства, необхідно розглянути його інформаційне забезпечення та відповідні складові. Як зазначає Бруханський Р.Ф., концептуального значення в сучасних умовах динамічного розвитку економіки набувають параметри трансформації та використання інформації, які і акумулюють зміст терміну інформаційне забезпечення. Організація належного стану інформаційного забезпечення можлива лише за умови його адекватного супроводу, зокрема управлінського і технічного [6, с. 24]. Відповідно до вищезазначеного, система інформаційного забезпечення аналізу звітності повинна забезпечувати виконання наступних функцій: зміст; кількість інформації; форма та композиція. Інформаційна система аналізу звітності, дозволяє здійснювати обробку інформації в оперативному режимі, приймати управлінські рішення, забезпечує виконання приписаних їй функцій точно та оперативно. Здійснення облікових регламентів та процесів відбувається у рамках визначеної системи, яка передбачає три об'єкта: джерело інформації, користувачі інформації та комунікативне середовище. Відтак, джерелом інформації для аналізу звітності виступають облікові та не облікові дані про стан діяльності будівельного підприємства, комунікативним середовищем виступає облікова звітність, а також додаткові дані, які дозволяють якісно розкрити числові показники господарської діяльності, а користувачами інформації – зовнішні та внутрішні користувачі. Потужне інформаційне забезпечення аналізу звітності виступає чи не найважливішою складовою процесу ефективного реалізації процедур аналізу, що у подальшому дасть змогу менеджерам та керівництву прийняти на його основі відповідні управлінські рішення. Для прийняття тактичних рішень та в рамках методичного забезпечення тактичного аналізу визначимо специфічні методи аналізу фінансової звітності. Тактичний аналіз підпорядковується конкретизації визначених завдань крізь призму планів та їх ресурсного забезпечення. Відповідно, з метою отримання аналітичної інформації та можливості прийняття тактичних рішень, на нашу думку даний вид аналізу повинен включати динамічний, структурний та коефіцієнтний аналіз фінансової звітності. Коефіцієнтний аналіз звітності є основним та найбільш поширеним інструментом як документарного нагляду, з огляду на простоту застосування, низькі витрати часових та матеріальних ресурсів тощо. Сутність методу полягає у детальному дослідженні фінансової звітності шляхом техніки

горизонтального та вертикального економічного аналізу, побудови системи аналітичних коефіцієнтів. Далі розглянемо саме коефіцієнтний аналіз фінансової звітності об'єкта дослідження.

Сучасні будівельні компанії зазнають постійних змін в системі оцінки фінансово-господарської діяльності, переходячи від однієї стадії життєвого циклу бізнесу до іншої, що пояснюється тим, що на різних стадіях використовуються різні методи залучення капіталу та управління фінансами, а відповідно змінюються і ризики, з якими зіштовхується підприємство. Отже і значення фінансових коефіцієнтів, для проведення аналізу на різних стадіях життєвого циклу також різне. Досліджуване підприємство ТзОВ «Тернопільбуд» знаходиться на стадії стійкого розвитку, тому напрямок аналізу повинен бути зорієнтований на розрахунок показників рентабельності, ефективності використання ресурсів, показників ділової активності, внутрішньому аналізу виконання бюджетів. У зв'язку з цим основними напрямками аналізу фінансового стану об'єкта дослідження за даними фінансової звітності та відповідно до цілей управління і потребам користувачів можливості розширення і підвищення інформативності аналітичної оцінки є: аналіз ліквідності майна; аналіз ділової активності; коефіцієнтний аналіз фінансового стану; аналіз прибутковості діяльності (таблиця 1).

Таблиця 1. Коефіцієнтний аналіз фінансової звітності ТзОВ «Тернопільбуд»,%

Група та назва показників	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
Показники ліквідності			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2	2,8	0,8
Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,2	5,3	4,0
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	1,8	7,6	5,7
Власний оборотний капітал	26393,0	118144,0	107066,0
Показники ділової активності			
Оборотність дебіторської заборгованості	-	6,8	7,5
Оборотність кредиторської заборгованості	-	7,8	19,0
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	-	53,3	48,9
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	-	46,7	19,3
Оборотність постійних активів	-	0,5	0,7
Оборотність активів	-	0,5	0,4
Оборотність чистих активів	-	0,4	0,5
Оборотність товарно-матеріальних запасів	-	3,7	4,9
Період обороту товарно-матеріальних запасів, днів	-	98,4	75,0
Тривалість операційного циклу, днів	-	151,7	123,9
Тривалість фінансового циклу, днів	-	105,0	104,6
Показники фінансової стійкості			
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,3	0,2	0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	3,7	5,2	6,7
Коефіцієнт заборгованості	0,5	0,6	0,6
Відношення довгострокових кредитів до капіталізації	0,4	0,6	0,6
Відношення довгострокових кредитів до власного капіталу	1,4	2,9	3,9
Відношення заборгованості до власного капіталу	1,8	3,2	4,2
Показники прибутковості			
Рентабельність активів	-	0,5	0,6
Рентабельність власного капіталу	-	2,2	3,8
Рентабельність продажу	1,8	2,1	1,7
Рентабельність чистих активів	-	0,5	0,7
Рентабельність оборотних активів	-	2,6	2,6
Фондовіддача	-	259,1	391,4

Аналіз фінансового стану доцільно починати з визначення ліквідності майна і здатності організації своєчасно і в повному обсязі виконувати поточні зобов'язання. Результати аналізу ліквідності важливі для внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації. Специфіка діяльності економічного суб'єкта впливає на значення коефіцієнтів ліквідності. Незважаючи на те, що показники ліквідності мають рекомендовані нормативні значення, вони не завжди прийнятні для оцінки результатів фінансово-господарської діяльності конкретної фірми. Так, для будівельних організацій особливу увагу слід звернути на залишки грошових коштів та дебіторської заборгованості, за рахунок яких можна забезпечити безперервність процесу будівництва, а отже, на значення коефіцієнтів абсолютної і проміжної ліквідності. Достатня сума грошових коштів дозволить покрити будівельні витрати і управлінські витрати.

Дані таблиці, показують що, поточні зобов'язання будівельного підприємства покриті грошовими коштами лише у розмірі 5,7 за підсумками 2016 року, що нижче значення 2015р. на 1,9. При цьому власний оборотний капітал скоротився на 9,4% (на 11078,0). Погашення дебіторської заборгованості покупцями житлових приміщень, а також об'єктів виробничого призначення дозволить керівництву ТзОВ «Тернопільбуд» в повній мірі погасити короткострокову заборгованість перед постачальниками будівельних матеріалів, персоналом та бюджетом. Причому значення коефіцієнту проміжної ліквідності до початку 2017 року склало 4.

Дані таблиці 1 відображають суттєве покращення фінансового стану ТзОВ «Тернопільбуд» на кінець 2016 року. Активність будівельної діяльності значно збільшилась, про що свідчить зниження періоду оборотності активів. Кількість днів на погашення дебіторської заборгованості суттєво зменшилась і склала на кінець 2016 року 48,9 днів, а по розрахунках з покупцями житла та іншого нерухомого майна зменшилось до 19,3 дня. Загалом оборотні активи використовувались протягом 2016 року ефективно.

Підприємство не відчуває суттєвих фінансових труднощів із погашенням кредиторської заборгованості. Термін погашення зобов'язань не перевищує і місяця (19,3 дня). Відповідно до даних таблиці, спостерігається підвищення фінансової стабільності розвитку ТзОВ «Тернопільбуд» на початок 2017 року, про що свідчать значення показників фінансової стійкості. Результати аналізу негативно характеризують фінансовий стан будівельного підприємства відносно можливості банкрутства: організація майже повністю залежить від залучених коштів (коефіцієнт автономії дорівнює 0,1). Заключним етапом аналітичних процедур є аналіз рентабельності активів, власного капіталу, чистих та оборотних активів. Рентабельність активів та власного капіталу станом на кінець 2016 року зросла і склала 0,6 та 3,8 відповідно.

В умовах поширення інформаційно-комп'ютерних технологій потребують вирішення питання ефективного впровадження програмних продуктів в інформаційні системи підприємств. Враховуючи те, що основним джерелом інформації про господарську діяльність підприємства є облікова система, в першу чергу, саме вона потребує комп'ютеризації та здійснення комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності організації, чіткої алгоритмізації та оптимізації функцій учасників даного процесу [2, с. 6]. Для представлення результатів аналізу, в сучасних умовах швидкого розвитку інформаційних технологій, застосування інтерактивних динамічних панелей, стає невід'ємною частиною менеджменту. Під інтерактивними динамічними панелями, або ж дашборами ("dashboard") сьогодні в бізнесі розуміється певний засіб візуалізації ключових бізнес індикаторів, який дає змогу швидко отримати уявлення про стан будь-якого аспекту діяльності підприємства або процесу (наприклад, поточний фінансовий стан, тенденції продажів, ефективність виробництва та ін.) [7]. Їх застосування будівельними підприємствами значно скоротить витрати часу для проведення необхідних розрахунків, підвищить їх якість, що безумовно матиме позитивний ефект у процесі оперативного управління будівельними процесами. Головною перевагою застосування інтерактивних динамічних панелей є можливість отримання

достовірних альтернативних рішень самим виконавцем робіт, для необхідного коригування звітів в реальному часі, який, поряд з безпосередньо самим рішенням, представленим максимально деталізовано, бачить ефект та наслідки після їх виконання. Можливість побудови інтерактивних динамічних панелей засобами MS Excel, якими користуються фактично у всіх будівельних підприємствах, дозволяє створювати їх власними силами та змінювати вигляд у разі потреби вже створених панелей, а простота та зручність їх функціоналу, презентабельність та доступність виведеної на них інформації сприяє підвищенню якісного рівня прийняття управлінських рішень.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можемо сформулювати певні висновки. Аналіз фінансового стану будівельного підприємства рекомендовано здійснювати комплексно, досліджувати сукупність параметрів економічної діяльності підприємства, при цьому особливого значення для формування висновків та прийнятті подальших ефективних управлінських рішень мають показники рентабельності та ділової активності.

Високий рівень зацікавленості користувачів звітності результатами аналізу та діагностикою діяльності підприємства пов'язаний насамперед тим, що аналізуючи її користувач може простежити зміни основних показників фінансово-господарської діяльності. Таким чином, аналіз формує інформаційну базу для прийняття стейкхолдерами економічно обґрунтованих рішень. Важливе значення в системі аналізу та прогнозуванні показників звітності має узагальнення, представлення та реалізація результатів. Перспективи автоматизації аналізу звітності та представлення їх результатів зацікавленим користувачам будівельних підприємств лежать в галузі застосування передового досвіду в моделюванні та формуванні систем підтримки прийняття рішень.

1. Винник Т.М. Оцінювання інвестиційної привабливості будівництва / Т.М. Винник // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – Тернопільський ін-т агропром. Виробництва НААН України, 2012. – № 9. – С. 240-244.

2. Документування в бухгалтерському обліку: процес ний підхід: монографія / С.Ф. Легенчук, К.О. Вольська, О.В. Вакун. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2016. – 228 с.

3. Задорожний З.-М.В. Внутрішньогосподарський облік в будівництві: методологія та організація: автореф. дис. на здобуття наук. ст. д.е.н. за спеціальністю 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Тернопіль, 2007. – 42 с.

4. Кулинич М.Б., Коваль Н.І. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств / М.Б. Кулинич, Н.І. Коваль // Випуск 6-2016. – С. 367-372.

5. Стельмацук А.М. Методичне забезпечення аналізу і прогнозування показників бухгалтерської фінансової звітності / А.М. Стельмацук // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал [електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_2/86.pdf

6. Сучасний бухгалтерський облік, аналіз і аудит : галузевий аспект: кол. моногр. : у 2-х т. Т. 1 / за ред. П. Й. Атамас. – Дніпропетровськ : Герда, 2013. – 357 с.

7. Dashboards: как это делают профи. Часть 1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://perfect-excel.ru/publ/excel/dashboard/dashboards_kak_eto_delaj_ut_profi_chast_1/11-1-0-36.

E-mail: Koval_Olia@ukr.net